

## Monografi över malar från fd Sovjetunionen

Zagulajev, A.K. 1988. *Clothes Moths (Tineidae)*. Fauna of the USSR. Lepidoptera. Volume IV. Number 5. 547 s. ISBN 81-7087-027-5. [Engelsk översättning av *Fauna SSSR: Nasekomye Cheshuekrylye*. Vol. IV, No. 5 (1975).] Oxonian Press Pvt. Ltd., New Dehli. Distribueras av E.J. Brill Publishing Company, Leiden. Pris okänt.

Tineiderna, de "äkta malarna", har i alla tider rönt stort intresse, inte bara för deras närhet till mänsklig miljö utan också för deras intressanta släktskap och levnadssätt. Då de ofta uppträder som skadedjur i sädesmagasin och matvaror, på kläder och naturmaterial etc, har de studerats inte bara av taxonomer utan även av entomologer inom den tillämpade forskningen.

Föreliggande verk var i sin originalutgåva 1975 en milstolpe vad gäller kunskapen om underfamiljen Myrmecozelinae, men då texten var på ryska blev arbetet förbisett av många, ett oförtjänt öde som drabbat även andra ryska alster inom entomologin. Nu finns emellertid detta verk på engelska i en relativt färsk översättning, genomförd av en projektgrupp vid Smithsonian Institution, och därigenom har tillgängligheten ökat väsentligt. Tidigare har två andra volymer av Zagulajev översatts, nämligen de som behandlar underfamiljerna Tineinae (från 1960, översatt 1975) och Nemapogoninae (1964, översatt 1968). En fjärde underfamilj, Scardiinae (1973), har ännu inte tagits upp i detta översättningsprojekt.

Boken, som alltså är den sista i en serie om fyra monografier över skilda underfamiljer inom Tineidae, behandlar de palearktiska arterna inom Myrmecozelinae med en koncentration på de taxa som noterats från fd Sovjetunionen. Inledningsvis behandlas morfologin hos de fyra stadierna. Författaren diskuterar evolutionära trender vad gäller vissa organ och involverar därvid hela världsaunan.

Gruppens biologi avviker inte väsentligt från andra tineiders. Ändå finns det exempel på levnadssätt som väcker intresse och i sammanhanget

kan man inte låta bli att hysa en beundran för författarens idoga och mångåriga arbete, varvid han med relativt ringa resurser ändå kommit så många arters diskreta livsytringar på spåren. Avsnittet om larvernas dolda liv vid eller under markytan utgör en fascinerande läsning. De underjordiska tunnarna och de ovanjordiska sandbeklädda, vertikala luftrören, vari larven lever, är egendomliga inslag i fjärrvärlden. Som näring tjänar inte bara vegetabiliska rester vid markytan utan också animaliska sådana i humlebon, myrstackar etc, naturligtvis beroende på vilken art det är fråga om.

Arterna tillhör i huvudsak den öppna, eurasiatiska steppen men förekommer också på den afrikanska savannen och i stepp- eller halvökenmiljö över hela jorden. Av de 95 behandlade arterna finns bara en inom Norden, *Myrmecozela ochraceella* Tgstr., och den lever detritofagt i *Formicacommunitäten*. Men det finns arter i vår omedelbara närhet, som vi bör ha kännedom om, exempelvis *Cephimallota simplicella* H.-S. och *Ateliotum hungaricellum* Zll., vilka båda når ända upp till Östersjön.

Analysen av den geografiska utbredningen ur global synpunkt hos underfamiljen är kortfattad och speglar i viss mån det tidigare problemet för öststatsförfattare att få uppgifter och material i tillräcklig omfattning från områden utanför det förra Sovjetunionen, men visar också att det behövs ytterligare insamlingar. Ändå ges en god bild av hur olika grupper inom Myrmecozelinae fördelar sig. Övervikten av arter inom det palearktiska området jämfört med andra delar på jorden är möjligen ett reellt fenomen, men sporadiska undersökningar i den etiopiska regionen visar indirekt, att det här troligen finns ett stort antal arter, som ännu inte är upptäckta.

Klassifikationen och fylogenin, såsom dessa uppfattas av författaren, bygger på de flesta av de parametrar som används av forskningen inom dessa områden, men genitalmorfologi och näringsspecialisering är det viktigaste underlaget. Kladistisk metod i modern mening tillämpas dock inte utan fylogenin klargörs genom resonemang och åskådliggörs i stamträd.

Efter de inledande 108 sidorna följer en litteraturlista. Denna omfattar 288 titlar och några ar-

beten har varit okända eller åtminstone otilgängliga för lepidopterologer i västvärlden.

Den detaljrika texten i den 400-sidiga taxonomiska delen beledsagas av utmärkta teckningar av vingribbor, genitalier, antenner, imagines, etc och på nivån över arten finns också illustrationer av huvud- och benmorfologi, mm. Fyra färgplanscher visar imagines av representativa arter från 10 släkten. En stab av fyra kvinnliga illustratörer har bistått författaren. Varje art beskrivs enligt följande disposition: yttre kännetecken av imago, hängenitalier, hongenitalier, jämförelse med andra arter, undersökt material samt biologi. Författaren ger en ganska noggrann dokumentation över det material han har undersökt och för den som vill arbeta vidare med gruppen finns här värdefulla uppgifter.

Vid jämförelse med originalverket finner man att fotografierna över biotoperna har blivit suddigare och vissa mindre väsentliga detaljer har gått förlorade. Även kartorna över utbredningen för

arterna och släktena har blivit en aning otydligare men är ändå fullt läsbara. Å andra sidan har färgplanscherna blivit mer distinkta och exakta genom en djupare mättnad i färgerna. Registret i den nya volymen är detsamma som i det ryska originalverket. För att sidhänvisningen ska stämma har man därför i marginalen i översättningsvolymen angivit sidnumret till det ryska originalverket.

Även om den anmälda boken har några år på nacken är den i stort sett fortfarande aktuell vad gäller taxonomin men utbredningsuppgifterna är naturligtvis inte helt pålitliga. För de flesta blir nog de välgjorda genitalierna det mest användbara och i så fall kan den billigare ryska versionen vara tillräcklig vid bestämningsarbetet, men det kan vara värt ett par extra hundralappar att även få tillgång till texten, som innehåller så många intressanta uppgifter om gruppen.

*Bengt Å. Bengtsson*

## Maria och Thure Palms stipendiefonder

### Entomologiska föreningen i Stockholm

Flera stipendier på tillsammans ca 10 000 kr kan sökas av framför allt yngre entomologer men även av doktorander eller motsvarande.

Stipendierna är avsedda för ett självständigt arbete rörande insekter. Noggrann plan erfordras rörande den entomologiska undersökningen var-till medel söks. Kostnadskalkyl skall bifogas, liksom också yttrande över eleven från handledare, läraren i naturkunskap eller motsvarande. Om medel söks från annat håll skall även detta anges.

Eventuella frågor kan besvaras av sekreteraren Hans Bartsch, tel. 0758-35835.

Ansökan inlämnas till föreningen senast den 10 juli under adress:

*Entomologiska föreningen, Naturhistoriska riksmuseet, Box 50007, 10405 Stockholm*

### Entomologiska föreningen i Uppland

Den uppländska stipendiefonden instiftades 1984 och förvaltas av Entomologiska föreningen i Uppland.

Avkastningen, i förväg beräknad till ca 10 000 kr, utdelas till insekt- och spindelintresserade ungdomar som bidrag till kostnader för målinriktade entomologiska studier och undersökningar. Behöriga att söka är ungdomar som inte anträtt forskarutbildning i entomologi. Stipendierna kan utnyttjas för resor och utgifter för fältarbete, litteratur, materiel och utrustning, som behövs för undersökningarnas och studiernas planmässiga genomförande.

Ansökan skall innehålla detaljerad plan och kostnadskalkyl. Ansökan om bidrag för 1992 inlämnas till föreningen senast den 10 juli under adress:

*Entomologiska föreningen i Uppland, Entomologiska avdelningen, Villavägen 9, 752 36 Uppsala.*